

KUNSTANMELDELSE Læsetid: 5 min.

En superorganisme af en udstilling om det lille dyr, der lytter med benene

Videnskab, kulturhistorie, kunst og poesi mødes på Munkeruphus i en klog og nænsom udstilling om bier

Maria Kjær Thomsen

Følg skribent



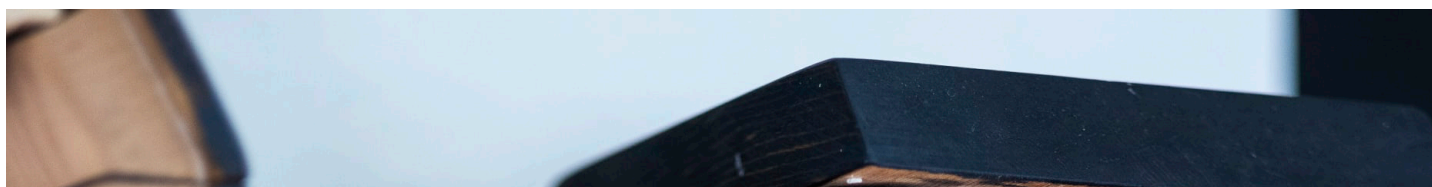
Det er ikke kun kunst, der vises på Munkeruphus, men et sammensurium af artefakter og kunstværker om bier, der, som udstillingstitlen lyder, danner en superorganisme af videnskab, kulturhistorie og poesi.

KULTUR

12. august 2024

Det summer af liv både ude i bedene og inde i stuerne, den dag jeg besøger Munkeruphus i Nordsjælland. Her er ældre, små børn og flere familier på besøg, og alle virker, som om de er lige optagede af de bier, der er udstillingens omdrejningspunkt. Jeg elsker dette gamle fine træhus, der engang var bolig for kunstnerparret Grete og Gunnar Aagaard Andersen. Man fornemmer i alle kroge det boheme-kunstnerliv, der har sværmet i boligen, der ligger med den skønneste udsigt over Øresund. Det var dengang, kunstnere havde råd til havudsigt.

For tiden er der hesten i kunsten (på Rønnebæksholm), der er koen i kunsten (på Nivaagaard), og så er der her på Munkeruphus bier i kunsten. De summer og sværmer inde i Gunnar Aagaard Hansen-rummet, hvor en bikubeformet transparent installation er fuld af bier, der bygger. Gennem et lille rør kan de flyve ud i det fri, og der er et leben og et mylder og en summen derinde.



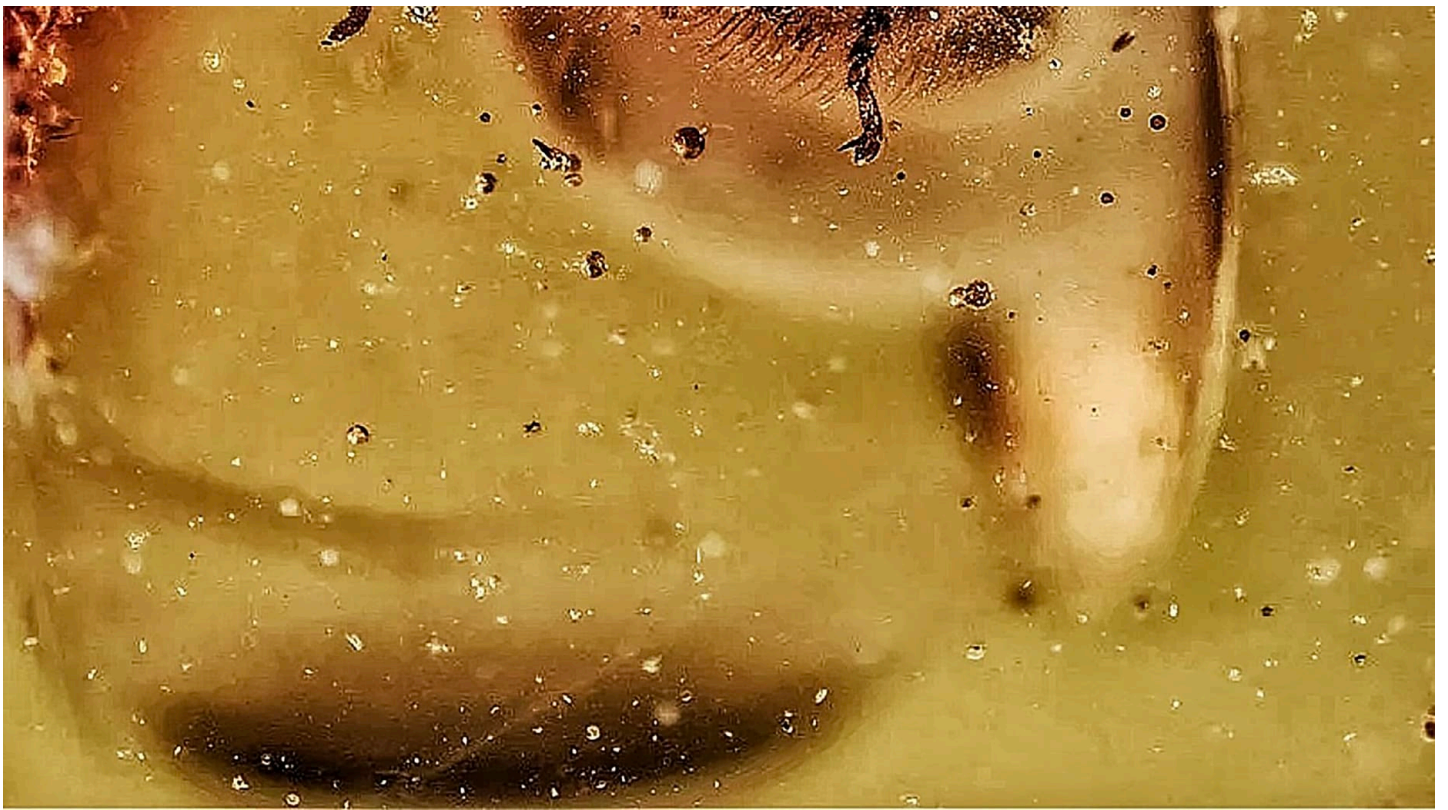


Bien på Napoleons tapet

I det øjeblik, man træder ind på Munkeruphus, fornemmer man, at her er en udstilling, hvor alle detaljer er tænkt ind. Det er ikke kun kunst, der vises, men et sammensurium af artefakter og kunstværker om bier, der, som udstillingstitlen lyder, danner en superorganisme af videnskab, kulturhistorie og poesi. Det er digteren Morten Søndergaard, der har skabt udstillingen sammen med kurator Annesofie Becker og forsker Anna Maria Orrù.

Det første, man møder, er en lille ravklump med en bi inde i klumpen. For mellem 34-48 millioner år af siden sværmede den rundt her på planeten. På et skilt står der om ravbien: »Honning og rav, samme farve, men to vidt forskellige materialer. Tidens træghed og hurtige skiften. Det er, som om bien er fanget i en pause, en eftertanke, et ophold i tiden, inden hun flyver videre.« Ved siden af alle objekter og kunstværker hænger sådanne tekster. Poetiske og kloge er de, så man lærer nyt om den forunderlige bi uden at skulle knibe øjnene sammen af irritation over doven formidling.





Denne bi indfanget i baltisk rav er mindst 34 millioner år gammel og bliver af Munkeruphus kaldet udstillingens kronjuvel.

Den lille ravbi er opsat på et tapet med bimotoiver, der åbenbart engang har hængt magen til i Napoleons soveværelse. Han valgte den flittige bi som emblemotiv, som både blev broderet på hans kongekåbe og altså prydede hans tapeter. I dag er det modehuset Gucci, der bruger den gyldne bi på sko, solbriller og tasker.

Bibesat

De senere år er jeg også selv blevet bi-besat og har sået min have til med nektar og pollenplanter til vores truede bibestand. Uden bier ville mange blomster og afgrøder helt forsvinde. Den erkendelse er kommet lidt sent til mange af os. Vores hærgen med slåmaskiner og pesticider er en enorm trussel mod bierne.

Udstillingen viser os også deres trusler – som udover mennesket indebærer en særlig rovhveps og en lille snylter. Mennesketruslen vises i form af en Roundup-flaske, men overordnet afstår udstillingen fra løftede pegefingre. Den favner den lille bi i al sin poetiske vælde, og det virker nok også mere aktiverende end ren didaktik: ved at vide mere om den, lære den at kende, vise hvor omsorgsfulde og demokratiske væsner de er, hvor det er flertallet, der bestemmer deres nye habitat for eksempel, bliver man biblød om hjertet. Under Roundup-flasken kommer dog en velplaceret kritik, men i form af et digt: »Glyphosat, giv os i dag vort daglige brød, vores kræft, vores Parkinson, vores hormonforstyrrelser. Glyphosat, slå os ihjel, for vi fortjener ikke bedre.«

I samme rum hænger flere værker af kunstneren Emil Westman Hertz, som fik kræft og døde som 38-årig. Westman Hertz elskede bier. Han passede bierne i zoologisk have, havde selv bier på Bornholm, og brugte bivoks i sin

kunst. Her i rummet hænger et af Westman Hertz' mest poetiske og sorgfulde værker, *Face of Another* (2012), hvor en menneskefigur er formet i bivoks og ligger inde i en montre – som en kiste, et hvilested, hvor der også er medicinæsker, der bruges som sokkel til grene. Fra menneskefigurens bryst vokser en svampelignende figur. Mutationen mellem arter og vækster er ofte på færde i Westman Hertz værker, men her bliver det både meget syret og meget konkret: Fra vores organisme vokser der nye frem. Vores død skaber nyt liv.



Westman Hertz, 'Face of Another' (2012)

Et andet sted er der et lille rum med optagelser af biernes summen. Det er Jacob Kirkegaard, der har haft sin lydfølsomme mikrofon helt inde i staden og lavet en plade med optagelserne med titlen *Tale of the Bee* (2024). Pladen er søreme også skabt i bivoks. Inde i mørket sidder jeg længe og lytter til biernes nattelyde (optaget mellem klokken to og tre om natten), og det lyder næsten fuldstændig som lyden af Ohm-mantraet, som yogierne og de buddhistiske munke udsiger fra den dybe strube, og med lyden mimer lyden af den guddommelige vibration i universet, altings skabelse og oprindelse.

Et sammensurium af artefakter

Udstillingen kerer sig ikke så meget om at vise, hvad der er kunst, og hvad der er kulturhistorisk objekt, men lige her er jeg også ligeglad. En smuk lampe er formet som en bistade, et vinduesparti i glas er inspireret af par biverger

(skabt af Per Steen Hebsgaard), honning står på række. Det føles organisk.



Et helt rum er viet til biavl. Her er en biavlens udstyr og grej, gamle anekdoter om børn, der blev sendt ud med metalgryder og skeer for at få bierne til at sværme. Her hersker en værkstedsfølelse, blandet med gammelt bibliotek. Jeg elsker alt ved dette sammensurium af artefakter og fortællinger. »Tag og læs«, står der med kridt ved en 'zibaldoni', et ord, der oprindeligt betød 'en bunke ting', sådan som det er tilfældet her, men som også betyder 'notesbog', der kunne indeholde en blanding af litteratur, videnskab, kosmografi, bønner og digte. Det er selve udstillingens greb, der bliver syntetiseret her.

Alle detaljer er som nævnt med i den samlede organisering; tapeter, opstillinger, tekster, værker, objekter, bøger. Morten Søndergaard og Annesofie Becker har tidligere skabt en lignende omfattende og helstøbt udstilling med *Sproghospitalet* på Sorø Kunstmuseum i 2019. Her på Munkeruphus har de som nævnt også selskab af forsker Anna Maria Orrù, og kombination af poesi, natur, kunst og videnskab skaber en livssummende, dybt poetisk og samfundsvigtig superorganisme om de små livsvigtige dyr med fem øjne, der hører gennem benene.

'Superorganisme – en bihistorie'. Munkeruphus. Indtil den 20. oktober 2024

